

Tájhasználat-váltás

A cigándi tározó a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése egyik mintaterülete. Az üzemeltetés során egyaránt meg kell felelni a tájgazdálkodás igényeinek és az árvízi véstározás követelményeinek. Az ártéri tájgazdálkodás a mezőgazdasági termelést összeegyezteti a természetes élőhelyek fenntartásával. Az elgondolás számol azzal, hogy ezek a területek a környező lakosság megélhetési forrásai is egyben, tehát az átállást oly módon kell megvalósítani, hogy a megélhetési lehetőségek ne csupán megmaradjanak, hanem lehetőség szerint javuljanak is.

A tervezés során szerzett tapasztalatok alapján a szabályozott vízkivezetéssel megvalósítható ártér-helyreállítás legfontosabb akadálya általában a jelenlegi, túlnyomórészt szántókra alapozott tájhasználat.

A tájhasználat megváltozását elősegítő mezőgazdasági támogatási rendszer elindításához elengedhetetlenül szükséges a tározók megépítése, a tájgazdálkodási létesítmények, egykori erők helyreállítása is. Ezzel kialakulnak az új tájhasználat környezeti feltételei.

A tájgazdálkodás támogatásai

A következő évek vidékfejlesztését az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP) forrásai, pénzügyi kezeleti határozzák meg. A Cigánd-Tiszakarádi árapasztó tározóban és a környező területeken gazdálkodók az említett program számos támogatási lehetőségével élhetnek. A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztésében érintett területek egyes célprogramok esetében kiemelten támogatandó területként szerepelnek.

Az új konstrukciók megjelenésére és az agrár-környezetgazdálkodási program indítására 2009. szeptember 1-jétől lehet számítani. A támogatási kérelmek várhatóan 2009 tavaszán nyújthatók be.

A siker érdekében fontos, hogy valamennyi érintett gazdálkodó személyre szabott információk alapján tájékozódhasson az általa igénybe vehető támogatásokról. A VTT-re vonatkozó kérdésekkel a falugazdász hálózat területi szakemberei is felkereshetők, de a várhatóan 2008 júliusában Pácinson megnyíló programiroda munkatársai is szívesen segítenek.

A támogatásokról bővebb információ található az Új Magyarország Vidékfejlesztési Programban, amely a www.fvm.hu honlapon is elérhető.

Biztonság és tájbarát mezőgazdaság

A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése első lépcsője: a Cigánd-Tiszakarádi árapasztó tározó

Gyakoribb, nagyobb árvizek az ezredfordulón

A Föld éghajlata változóban van: egyre több a szélsőséges időjárási jelenség, a csapadékos időszak rövidül, ugyanakkor az özvízserű esőzések hatására a legnagyobb aszályok idején is jelentős árhullámok keletkezhetnek folyóinkon.

1998-2001 között négy rendkívüli árhullám vonult le a Tiszán, amelyek esetenként egy méterrel is meghaladták az addig mért legmagasabb vízszintet. Ez többek között azért is következett be, mert a nagyvízi meder – az árvízvédelmi töltések közötti terület – vízállító képessége csökkent, részben a hordalék lerakódása, a beépítések, illetve a telepített és felsarjadt növényzet miatt. Az elmúlt évek vízjárásai szélsőségei rámutatnak arra, hogy az eddigiektől eltérő, nagyobb hatékonyságú beavatkozások szükségesek mind az árvíz-, mind belvízvédelem, valamint az aszálykárok elhárítása terén.

Az árvízvédelem az ezredfordulóig elsősorban a töltések magasztásán alapult. Az egyre növekvő árhullámok miatt a régebbi módszerek nem nyújtottak elegendő megoldást. Mindez arra ösztönözte a vízügyi szakembereket, hogy felülvizsgálják a Tisza-völgy árvízvédelmi elveit.

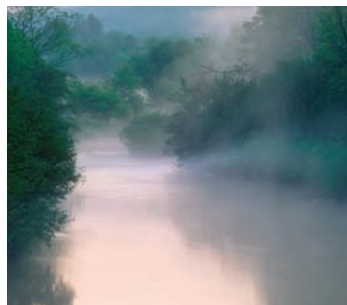
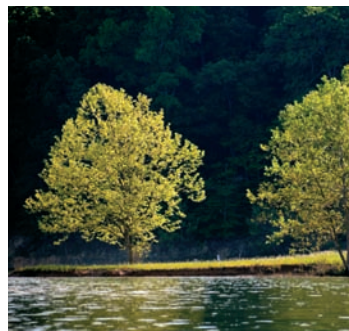
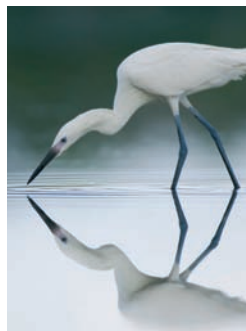
Világossá vált, az árvízvédelmi rendszerek védelmi képessége nem növelhető a töltések vég nélküli emelésével.

Teret a folyónak!

Az árhullámok ellen úgy is védekezhetünk, ha lehetővé tesszük, hogy azok nagyobb területen vonuljanak le, így a folyó nem lép ki a meglévő védelmi töltések közül. Teret kell adni a folyónak, ezáltal csökkenthető az árvizek szintje. A számítások szerint a tiszai árlevonulás idején másfél milliárd köbméter többletvízzel kell számolni, ez közel kétharmada a Balaton teljes vízkészletének.

A megoldást a szakemberek a reformkor híres vízügyi mérnökéről, a Tisza szabályozásának terveit elkészítő Vásárhelyi Pálról elnevezett programban, illetve annak továbbfejlesztésében (Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése) találták meg. Az elgondolás szerint az árhullám levonulásakor a káros víztöbbletet – ellenőrzött körülmények között – a folyó mentén újonnan épített tározókba vezetik.

A tározók létesítésének egyik célja a Tisza menti településeken élők biztonságának erősítése, másrészt a vidék fejlesztése, a tájbarát gazdálkodási formák meghonosítása.

Az első: a cigándi tározó

A cigándi árapasztó tározó a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése elnevezésű program első létesítménye, amely négy település: Cigánd, Nagyrozvány, Pácin és Ricse között helyezkedik el. Alapterülete mintegy 25 négyzetkilométer – ez nagyjából Kecskemét területének felel meg. Töltései – amelyek fűvesített földművek – átlagosan 4 és fél méter magasak, tetejükön 5 m szélesek, teljes hosszuk 23,8 km. A tározó feltöltésekor közel 94 millió köbméter vizet képes befogadni és elraktározni.

A tározó nagy szolgálatot tehet a Tisza mentén élők biztonságáért, teljes feltöltésével – amelyre a számítások szerint 30-40 évente kerülhet sor – 25 centiméterrel csökkentheti a Tisza árvízi szintjét a vízbeeresztés szelvényében.

A cigándi tározó nem csak árvízvédelemben, hanem a mezőgazdaságban, a vidékfejlesztésben is jó szolgálatot tehet a környéken élőknek. A Tisza kellően magas vízállásakor évente kivezetett vízzel a Cigándtól Tiszakarádig terjedő térségben az egykori erek helyreállításával és belső vízkormányzással megteremthetők az ártéri gazdálkodás feltételei. Mindez tájhasználat-váltást eredményezhet. A tározó megépítése a Cigándi tájgazdálkodási és árvízvédelmi program részeként, a Nemzeti Fejlesztési Terv keretében, az Európai Unió Strukturális Alapjainak társfinanszírozásával valósult meg.